

Uvod

Pravico do nadomestila med začasno zadržanostjo od dela iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja imajo zavarovanci, ki so v delovnem razmerju, osebe, ki samostojno opravljajo gospodarsko ali poklicno dejavnost, družbeniki osebnih družb, družbeniki družb z omejeno odgovornostjo in ustanovitelji zavodov, če so družbeniki družb oziroma ustanovitelji zavodov poslovodne osebe, ki opravljajo poslovodno funkcijo kot edini ali glavni poklic, rejniki in kmetje, če so zavarovani za to pravico.

Pogoji, ki jih je treba izpolnjevati za uveljavljanje pravice

Nadomestilo pripada v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja **od 1. delovnega dne** zadržanosti od dela zaradi presaditve živega tkiva in organov v korist druge osebe, nege ožjega družinskega člana, izolacije in spremljanja, ki ju odredi osebni zdravnik zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, nastale pri izvajanju aktivnosti iz 18. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, ali zaradi usposabljanja za rehabilitacijo otroka, kar ugotovi izbrani osebni zdravnik oziroma imenovani zdravnik ZZS. Prav tako pripada nadomestilo v primeru darovanja krvi, in sicer na dan darovanja krvi.

Če je razlog zadržanosti od dela bolezen, poškodba izven dela ali poškodba po tretji osebi izven dela, pripada nadomestilo v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja **od 21. delovnega dne** dalje.

Če je razlog zadržanosti poškodba pri delu ali poklicna bolezen, nadomestilo bremeni delodajalca ali samostojnega zavezanca prvih 30 delovnih dni, **od 31. delovnega dne** pa gre v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Do 20. oziroma do 30. delovnega dne nadomestilo delavcem v delovnem razmerju izplačuje delodajalec iz lastnih sredstev, samostojni zavezanci pa izpad prejemkov v tem obdobju krijejo sami. Izjeme od tega pravila so določene v Zakonu o delovnih razmerjih, in sicer:

- v primeru recidiva, če gre za ponovno zadržanost od dela zaradi iste bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom, če je predhodna zadržanost od dela trajala do 20 delovnih dni in če prekinitve med eno in drugo odsotnostjo od dela traja manj kot 10 delovnih dni (velja tudi za samostojne zavezance);

- če je zadržanost od dela posledica bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom, do 20 delovnih dni in je delodajalec v koledarskem letu iz lastnih sredstev že izplačal za 80 delovnih dni nadomestila plače iz lastnih sredstev (velja tudi za samostojne zavezance).

V primeru prenehanja delovnega razmerja med trajanjem zadržanosti od dela, pripada nadomestilo plače še za največ 30 koledarskih dni začasne nezmožnosti za delo po prenehanju delovnega razmerja. Če je zadržanost od dela posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, pa pripada nadomestilo tudi po prenehanju delovnega razmerja, in sicer dokler zavarovanec ni spet zmožen za delo. Samostojni zavezanci niso upravičeni do nadomestila za začasno zadržanost od dela po prenehanju statusa.

Pravica do nadomestila zaradi nege otroka ali drugega ožjega družinskega člana pripada enemu od staršev oziroma rejniku in skrbniku, kadar otroka dejansko neguje in varuje, ter zakoncu ali zunajzakonskemu partnerju, kadar dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja. To pravico lahko upravičenec uveljavlja do dopoljnega 18. leta otrokove starosti oziroma dokler traja roditeljska pravica. Pravica do nadomestila zaradi nege ožjega družinskega člana traja v posameznem primeru največ do 10 koledarskih dni, za otroke do 7 let starosti ali starejšega zmerno, težje ali težko duševno in telesno prizadetega otroka pa do 20 koledarskih dni. Kadar to terjata zdravstveno stanje ožjega družinskega člana, lahko pristojni imenovani zdravnik ZZS izjemoma podaljša trajanje pravice do nadomestila, vendar največ do 40 koledarskih dni za nego otrok do 7. leta starosti ali starejšega zmerno, težje ali težko duševno in telesno prizadetega otroka. Imenovani zdravnik ZZS lahko izjemoma podaljša trajanje pravice do nadomestila za nego otroka, in sicer v primerih, ko je taka odsotnost potrebna zaradi nenadnega poslabšanja zdravstvenega stanja otroka oziroma v drugih izjemnih primerih. Taka odsotnost ne more biti daljša od 6 mesecev. Imenovani zdravnik ZZS lahko podaljša trajanje pravice do nadomestila za nego ostalih ožjih družinskih članov (npr. zakonca) v skupnem trajanju do 20 koledarskih dni.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko na predlog strokovnega kolegija za pediatrijo univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani ali Mariboru imenovani zdravnik ZZS podaljša trajanje pravice do nadomestila plače za nego otroka, in sicer v primerih, ko je to potrebno zaradi težke možganske okvare, rakavih bolezni ali drugih posebno hudih poslabšanj zdravstvenega stanja.

To pravico lahko do dopoljnega 18. leta otrokove starosti uveljavlja eden od staršev. Trajanje odsotnosti od dela je odvisno od stanja bolezni in se glede na potek bolezni presoja individualno.

Višina nadomestila

Višina nadomestila, ki se izplačuje v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, se izračuna glede na odmerni odstotek za nadomestilo, ki je odvisen od razloga in trajanja začasne zadržanosti od dela, od osnove za nadomestilo ter načina valorizacije. Nadomestilo ne more biti manjše od 60 odstotkov minimalne plače, razen za zavarovanca, katerega osnova za plačilo prispevkov je nižja od 60 odstotkov minimalne plače, in ne višje od plače, ki bi jo zavarovanec dobil, če bi delal, oziroma od osnove, po kateri je v času zadržanosti od dela zavarovan.

Osnova za nadomestilo je povprečna mesečna plača in nadomestila oziroma povprečna osnova za plačilo prispevkov v koledarskem letu pred letom, v katerem je nastala začasna zadržanost od dela. V osnovo za nadomestilo se štejejo vsi dodatki, ki so sestavni del plače in od katerih se plačuje prispevek za zdravstveno zavarovanje. Pri osnovi se upoštevajo vsa druga nadomestila, ki jih je v letu, za katero se ugotavlja osnova, prejemal zavarovanec iz naslova delovnega razmerja, torej tudi nadomestila za brezposelnost, starševska nadomestila in nadomestila, izplačana v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, razen nadomestil, ki gredo v breme pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V osnovo za izračun nadomestila ne štejejo honorarji in nagrade za pogodbeno delo ter nagrade za dolgoletno delo, prejemki, ki pomenijo povračila stroškov, kot so dnevnice, potni stroški, terenski dodatek, dodatek za ločeno življenje, regres za letni dopust, prejemki v naravi, ki niso sestavni del plače in od njih niso bili plačani prispevki, poračuni plač v tekočem letu za obdobje, iz katerega je osnova.

Osnova za odmero nadomestila se usklajuje le v primeru, da ima zavarovanec osnovo najmanj iz predpreteklega koledarskega leta glede na obdobje zadržanosti. Uskladitev se opravi enkrat letno, in sicer 1. marca z rastjo cen življenjskih potrebščin v preteklem letu po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS).

Takšna višina nadomestila velja, če nadomestilo krije obvezno zdravstveno zavarovanje. Višina nadomestil, ki jih krije delodajalec, se navadno določa s kolektivno pogodbo.

Postopek uveljavljanja pravice do nadomestila

Delavci v delovnem razmerju

Nadomestilo plače v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja izplačuje delavcu njegov delodajalec na osnovi izdane elektronskega bolniškega lista, potrdila o darovanju krvi ali potrdila o sobivanju. ZZS povrne (refundira) delodajalcem izplačana nadomestila po predložitvi refundacijskega zahtevka. Vsi zahtevki za refundacijo nadomestil plač, ki jih vlagajo poslovni subjekti, ki so vpisani v Poslovni register Slovenije, morajo biti vloženi elektronsko, prek sistema SPOT. Papirni zahtevki so možni samo v določenih primerih, ki so opisani na spletni strani: <https://zavezanec.zzs.si/>.

Če delodajalec vsem pri njem zaposlenim delavcem ne izplača plače in nadomestil plače v zakonsko določenem oziroma pogodbeno dogovorjenem roku, izplača ZZS zapadlo neizplačano nadomestilo plače neposredno delavcu. Zahtevo za neposredno izplačilo nadomestila plače delavcu vložijo delodajalec. Če tega ne stori, lahko zahtevo vložijo tudi delavec. Delodajalec vložijo zahtevo v osmih dneh po preteku meseca, v katerem je nadomestilo plače zapadlo v plačilo. Delavec vložijo zahtevo, če ga delodajalec do 8. dne v mesecu po preteku meseca, v katerem je nadomestilo zapadlo v plačilo, ni obvestil, da je sam vložil zahtevo na ZZS. Zahteva za izplačilo mora biti vložena v 3 letih od dne, ko bi moral delodajalec izplačati delavcu nadomestilo plače, sicer terjatev zastara.

Samostojni zavezanci

Samostojni zavezanec uveljavlja pravico do nadomestila med začasno zadržanostjo od dela iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja z individualnim zahtevkom za neposredno izplačilo. Ko samostojni zavezanec uveljavlja refundacijo nadomestila plače za svoje zaposlene delavce, postopa kot je opisano pod naslovom Delavci v delovnem razmerju.

Samostojni zavezanec, ki je upravičen do nadomestila za čas začasne zadržanosti v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, na ZZS posreduje posebno pisno vlogo, ki ji ni treba prilagati izpisanega elektronskega bolniškega lista. V primeru darovanja krvi je obvezna priloga potrdilo o darovanju krvi oziroma v primeru sobivanja z otrokom potrdilo o sobivanju

Vlogi je treba priložiti vse podatke in druge potrebne obračunske dokumente.

Natančna navodila za pripravo obračunov nadomestil plač so opisana v Pravilniku o uveljavljanju izplačila nadomestila plače iz obveznega zdravstvenega zavarovanja na zahtevo delodajalca, ki je objavljen na spletni strani <https://zavezanec.zzzs.si>.

Pridobitno delo in zadržanje izplačila

Zavarovanec ni upravičen do nadomestila med začasno zadržanostjo od dela, če se ugotovi, da je v tem času opravljal pridobitno delo. Izplačevanje nadomestila plače se zadrži, če zavarovanec neopravičeno najpozneje 3 dni od začetka boleznih delodajalca oziroma osebnega zdravnika ne obvesti o boleznih, če se brez upravičenega vzroka ne odzove vabilu na pregled imenovanega zdravnika ZZS ali zdravstvene komisije ZZS, kadar osebni ali pooblaščen zdravnik ali nadzorni organ ugotovi, da se zavarovanec ne ravna po navodilih za zdravljenje ali ravnanje v času začasne zadržanosti od dela, če brez dovoljenja osebnega zdravnika odpotuje iz kraja stalnega prebivališča, če kontrolorju ZZS onemogoči kontrolni obisk ali če odkloni ali neopravičeno odloži predlagano zdravljenje boleznih oziroma poškodbe, ki bi ga ZZS zagotovil, s tem pa neopravičeno podaljšuje začasno nezmožnost za delo.

Opozorilo: zavarovanec mora sam poskrbeti, da njegov osebni zdravnik (pravočasno) izda elektronski bolniški list.

Osebni zdravnik elektronskega bolniškega lista ne izda samodejno, temveč po izrecnem dogovoru z zavarovancem ter na način, ki ga opredeli zdravnik, na primer ob kontrolnem pregledu, na podlagi telefonskega pogovora, komunikacije po elektronski pošti. To pomeni, da mora zavarovanec svojega osebnega zdravnika opozoriti, da je treba izdati elektronski bolniški list, in sicer najkasneje pred iztekom meseca, za katerega je treba izdati bolniški list.

Če zavarovanec svojega osebnega zdravnika o izdaji bolniškega lista ne obvesti pravočasno, ga osebni zdravnik ne bo izdal. Zato delodajalcu ne bo dosegljiv na informacijskem sistemu SPOT in tudi ne bo mogoč obračun nadomestila plače s strani delodajalca. Samo v primerih, ko osebni zdravnik strokovno presodi, da je izdaja bolniškega lista vnaprej utemeljena, je omogočena izdaja elektronskega bolniškega lista vnaprej (še preden se je začasna zadržanost od dela zaključila).

Zavarovancem svetujemo, da se takoj ob zaključku bolniškega staleža oziroma nekaj dni pred koncem meseca, če bolniški stalež traja še v prihodnjem mesecu, obrnejo na svojega osebnega zdravnika in ga zaprosijo za izdajo elektronskega bolniškega lista. Zavarovanci lahko preverijo, ali je bil izdan njihov elektronski bolniški list na portalu zVEM, preko mobilne aplikacije zVEM ali na portalu moj.zzzs.si.

Odmerni odstotek za nadomestilo glede na razlog in trajanje zadržanosti od dela

Naziv razloga zadržanosti	koledarski dnevi	
	do 90	nad 90
– transplantacija	100	100
– izolacija	90	100
– poklicna bolezen		
– poškodba pri delu		
– poškodba, nastala pri aktivnostih iz 18. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju	100	100
– bolezen	80	90
– poškodba izven dela	70	80
– spremstvo		
– nega	80	80
– sobivanje z otrokom		
– darovanje krvi	100	–

Dodatne informacije:

- Klicni center za nadomestila **01/30 77 555**,
- elektronski naslov klicnega centra: **nadomestila@zzzs.si**,
- spletna stran **<http://www.zzzs.si>**,

Pravne podlage, ki opredeljujejo pravico in postopek uveljavljanja pravice do nadomestila plače:

- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo in naslednji),
- Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 30/03 – uradno prečiščeno besedilo in naslednji),
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02 – uradno prečiščeno besedilo in naslednji),
- Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 114/06 – uradno prečiščeno besedilo in naslednji),
- Pravilnik o uveljavljanju izplačila nadomestila plače iz obveznega zdravstvenega zavarovanja na zahtevo delodajalca (Uradni list RS, št. 12/20).

Pravica do nadomestila med začasno zadržanostjo od dela

Izdal in založil: Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Miklošičeva cesta 24, Ljubljana.
Oblikovanje: Imago, d. o. o., tisk: Tiskarna Silveco, Ljubljana, april 2023.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije
www.zzzs.si

